

# **Juhlajumalanpalvelus osana valtiopäivien avajaisia**

Uskonto suomalaisessa politiikassa

Vilma Pitkänen  
Kandidaatintutkielma  
Kulttuurien tutkimus, uskontotiede  
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos  
Humanistinen tiedekunta  
Turun yliopisto  
Tammikuu 2025

Kandidaatintutkielma

## **Kulttuurien tutkimus**

**Vilma Pitkänen**

### **Juhlajumalanpalvelus osana valtiopäivien avajaisia – uskonto suomalaisessa politiikassa**

**Sivumäärät:** tutkielman sivumäärä 26, liitteiden sivumäärä 4

Tämä tutkimus selvittää kahden tutkimuskysymyksen avulla kansanedustajien ja presidentin näkemyksiä juhlajumalanpalveluksesta osana valtiopäivien avajaisia, sekä uskonnon roolia suomalaisessa politiikassa. Miten kansanedustajat ja presidentti jäsentävät juhlajumalanpalvelusta osana poliittisia työtehtäviä. Mitä nämä näkemykset kertovat uskonnon paikasta osana suomalaista politiikkaa.

Aineistona käytetään kansanedustajille lähetettyä kyselyä, sekä lehtiartikkelia, jossa vuoden 2024 presidentinvaaliehdokkaita on haastateltu katsomus -teemasta. Metodina hyödynnetään laadullista sisällönanalyysia, jolla aineistosta haetaan kulttuurisia jäsennyksiä ryhmittelyn avulla luokitusten ja erontekojen muodossa. Keskeisenä teoriaohjaavana käsitteenä on uskonnon kulttuuristuminen.

Valtiopäiväjumalanpalvelus miellettiin perinteeksi, jonka merkitys perustui enemmän kulttuuriin, kuin uskontoon. Jumalanpalveluksessa yhteisöllisyys koettiin tärkeäksi. Jumalanpalvelusrituaalin uskottiin pysyvän osana valtiopäivien avajaistilaisuutta jatkossakin, mutta perinteen tulevasta luonteesta ja painoarvosta ei ollut yksimielisyyttä. Toiset ajattelivat, että perinne nykyisessä muodossaan tulisi säilyttää, toiset taas ehdottivat sen roolin pienentämistä ja tunnustuksettomana tilaisuuden nostamista viralliseen asemaan jumalanpalveluksen rinnalle.

Kristinuskolla katsottiin Suomessa olevan keskeinen asema politiikan tekemisessä nyt ja tulevaisuudessa evankelisluterilaisen kirkon erityisaseman takia. Kristillisyys vaikuttaa politiikassa kuitenkin menettävän uskonnollista merkitystään kulttuurille sitoutumattoman vallan tavoittelun vuoksi. Tavoitteen saavuttamiseksi löytyivät vastakkaiset keinot, jotka olivat pyrkimys neutraaliuteen ts. uskontojen jättäminen huomiotta, sekä uskontoihin entistä suuremman huomion kiinnittäminen. Kristinuskon ohella esiin nostettiin uskontojen ja katsomusten moninaisuuden kasvu, mikä lisää uskonnonvapauden korostamisen tarpeellisuutta.

**Avainsanat:** uskonnot, kristinuskko, evankelisluterilainen kirkko, kansanedustajat, presidentit, politiikka

# Sisällysluettelo

<b>1</b>	<b>Johdanto</b>	<b>5</b>
1.1	Tutkimuskysymykset ja aiheen rajaus	6
1.2	Aikaisempi tutkimus	6
1.3	Tutkimuksen teoreettinen viitekehys	7
1.4	Aineisto ja analyysi	9
1.5	Eettiset ongelmat ja niiden hallinta	10
1.6	Tutkijapositio	11
<b>2</b>	<b>Aineiston analyysi ja tulkinta</b>	<b>12</b>
2.1	Valtiopäivien avajaisten juhlahjumanpalvelus	12
2.1.1	Uskonto kulttuurin varjossa	14
2.1.2	Yhteisöllisyys	16
2.1.3	Perinteen pysyvyys	16
2.2	Uskonto ja kulttuuri suomalaisessa politiikassa	17
2.2.1	Sitoutumaton valta	18
2.2.2	Evangelisluterilaisen kirkon erityisasema ja kristilliset arvot	19
2.2.3	Uskonnollinen muutos - tulevaisuus	20
<b>3</b>	<b>Johtopäätökset</b>	<b>22</b>
3.1	Yhteenveto	23
3.2	Jatkotutkimusaiheita	23
	<b>Lähteet</b>	<b>25</b>
	<b>Liitteet</b>	<b>27</b>
	Liite 1. Kyselyn saatekirje	27
	Liite 2. Kyselypohja	28



# 1 Johdanto

Maailman sekularisoituessa uskonnon merkitystä usein aliarvioidaan. Maallistuminen ei tarkoita, että uskonnot olisivat katoamassa. Niiden muodot ja merkitykset vain muuttuvat sellaisiksi, etteivät ne sovi kauan uskontojen määrittelyä hallinneeseen maailmanuskontoparadigmaan<sup>1</sup>. Uskonnot ovat yhä monessa taustavoimana, mutta tänä päivänä niiden vaikutus on vaikeammin havaittavissa ja yhdistettävissä nimenomaan uskontoihin. Uskontojen merkitystä päätöksenteossa ja ratkaisuisissa kulttuurisidonnaisina ajatusmalleina pitäisi tutkia enemmän erityisesti politiikassa, joka määrittää merkittävästi koko yhteiskuntaa ja sitä, miten elämää eletään.

Suomessa evankelisluterilainen ja ortodoksinen kirkko ovat kansankirkkoja. Toisin sanoen niille on annettu lakiin perustuva erityisasema, jonka ansiosta kirkko hoitaa useita yhteiskunnallisia tehtäviä. Kirkolla on esimerkiksi oikeus kerätä veroja, ja kirkolliset juhlapäivät ovat yleisiä vapaapäiviä. (Kirkkolaki 652/2023, Työaikalaki 872/2019). Tämän takia Suomen valtionhallinto ja kirkko tekevät tiivistä yhteistyötä. (Suomen evankelisluterilainen kirkko n.d.). Yksi esimerkki yhteistyöstä on aina valtiopäivät avaava Helsingin Tuomiokirkossa pidettävä ekumeeninen juhla jumalanpalvelus, johon kansanedustajat ja tasavallan presidentti osallistuvat<sup>2</sup>. Vuosittain pidettävä rituaali vie Suomen vaikutusvaltaisimmat poliittiset päättäjät kirkkoon, ja siten muodostaa kohtauspisteen politiikalle, kulttuurille ja uskonnolle. Kandidaatintutkielmassani pyrin selvittämään millaisia ajatuksia ja kokemuksia kansanedustajat ja presidentti liittävät valtiopäiväjumalanpalvelukseen poliittisen toimintakulttuurin osana.

Ekumenia viittaa kristillisten kirkkojen ja tunnuskuntien väliseen yhteistyöhön, jota ekumeenisessa valtiopäiväjumalanpalveluksessa toteutetaan (Suomen ekumeeninen neuvosto. n.d.). Siksi tutkimukseni näkökulma rajautuu kristinuskoon. Valtiopäiväjumalanpalveluksen yhteydessä järjestetään vaihtoehtoinen tunnustukseton tilaisuus, johon liittyen aineistossani esiintyy myös mainintoja muistakin uskonnoista kuin kristinuskosta. Niiden asemaan en tässä

---

<sup>1</sup> Maailmanuskontoparadigma on yksinkertaistava kristinuskoon pohjaava malli, joka antaa tietynlaisen kuvan oikeanlaisesta uskonnon harjoittamisesta ja luo teorian siitä millainen uskonnon pitäisi olla (Owen 2011, 254-255).

<sup>2</sup> rituaali tunnetaan myös valtiopäiväjumalanpalveluksen nimellä, jota tulen käyttämään tästä eteenpäin välttääkseni sekaannusta itsenäisyyspäivänä Helsingin Tuomiokirkossa pidettävään ekumeeniseen juhla jumalanpalvelukseen.

tutkimuksessa pyri ottamaan kantaa, sillä pätevä argumentointi niistä vaatisi lisäaineiston keruuta.

Aiheen ajankohtaisuudesta puhuvat puolestaan esimerkiksi viime päivien koulujen uskonnollisten tilaisuuksien järjestämisen periaatteita koskevat uutiset, kuten kirkkonummelaiskoulun vetäytyminen barokkikonsertista siellä esitettävän Messias-oratorion uskonnollisen kytköksen takia (Helsingin Sanomat 2024). Uskonnon paikka osana yhteiskunnallisten instituutioiden, kuten koulujen ja valtionjohdon toimintaa, vaikuttaisi olevan muuttumassa. Tässä tutkimuksessa yritän selvittää valtiopäiväjumalanpalveluksen ohella myös tämän muutoksen suuntaa avaamalla uskonnon roolia politiikan tekemisessä Suomessa.

## 1.1 Tutkimuskysymykset ja aiheen rajaus

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten kansanedustajat ja tasavallan presidentti jäsentävät valtiopäiväjumalanpalvelusta osana poliittisia työtehtäviä?
2. Mitä nämä näkemykset kertovat uskonnon paikasta suomalaisessa politiikassa?

Tutkimukseni on kuvaileva, ei arvottava. Se tarkoittaa, että tavoitteenani ei ole arvioida uskonnon oikeutta tai vääryyttä, hyviä tai huonoja seurauksia. Sen sijaan pyrin määrittämään, miten uskonto yleensä asettuu politiikan teon kentälle valtiopäiväjumalanpalvelusrituaalin kautta.

## 1.2 Aikaisempi tutkimus

Uskonnon ja politiikan suhteesta on tehty Suomessa runsaasti tutkimusta. Yhtenä ajankohtaisena esimerkkinä Helsingin yliopiston uskontotieteen oppiaineessa vuosina 2020–2024 toteutettu hanke, jossa tutkittiin sitä, miten uskonnolla legitimoidaan eli oikeutetaan politiikkaa, ja toisaalta miten politiikka legitimoii uskontoa (Helsingin yliopisto 2020). Uskonnon roolia politiikan vuosikierron kalendaarirituaaleissa ei sen sijaan ole tutkittu.

Uskonnollisen perinteen kuulumista yhteiskunnassa merkittävään toimintaan on tutkinut esimerkiksi Teemu Taira kartoittamalla Suvivirren asemaa osana koulujen kevätjuhlia (Taira 2019). Sovellan Tairan huomioita aineistoni analyysissä, sillä mielestäni jumalanpalvelus valtiopäivien avajaisjuhlallisuuksissa toimii analogiana Suvivirrelle koulujen kevätjuhlissa.

Molemmat ovat ainakin näennäisesti sitoutumattomia juhlavien tapahtumien sarjoja, joihin osallistuu eri uskontokuntiin kuuluvia tai kuulumattomia, ja niissä on osana jokin kristillinen perinne.

Valtiopäiväjumalanpalveluksen saarnoista on tehty kaksi pro gradu -tutkielmaa. Heikkinen (2019) tarkastelee tutkielmassaan valtiopäiväjumalanpalveluksen saarnoja retorisen analyysin keinoin selvittäen mitkä ovat olleet saarnojen ydinteetit vuosina 2010–2018, kuinka ne on argumentoitu ja millaisilla keinoilla argumentaatiota on vahvistettu. Ervasti (2024) analysoi saarnojen poliittisuskonnollista kieltä keskittyen tapoihin, joilla evankelisluterilainen usko liitetään retorisesti osaksi Suomen politiikkaa, kansaa ja historiaa. Rituaalia muuten ei ole tieteellisesti tutkittu.

### **1.3 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys**

Teoreettista viitekehystä tutkimuksessa rajaa sen kuuluminen uskontososiologiaan, sillä selvitän uskonnon ja yhteiskunnan välisiä keskinäissuhteita (tieteen termipankki n.d.). Tiedonintressini on ymmärtävä, koska teen laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta, jonka päämääränä on kuvailemisen avulla pyrkiä ymmärtävään selittämiseen. Uskon aineistostani löytyvän merkkejä samasta ilmiöstä eli uskonnosta politiikassa sekä valtiopäiväjumalanpalveluksesta, minkä perusteella tutkimusasetelmani voi luokitella kvalitatiiviseksi (Alasuutari 2011, 40).

Tutkimukseni edustaa sosiaalista konstruktivismia. Konstruktivismi nousee esiin kulttuuristen merkitysten kautta; edustajat rakentavat todellisuutta tuottamalla uskonnollisten käsitystensä perusteella puheissaan ja toiminnassaan jatkuvasti. Näin ollen edustajat ovat kulttuurisia toimijoita, jotka toisaalta luovat uutta todellisuutta, ja toisaalta nojautuvat jo heillä itsellään olemassa oleviin kulttuurisiin resursseihin, jotka peilautuvat uskonnollisina käsityksinä. Olen tutkimuksessani kiinnostunut sekä kulttuurisista merkityksistä, että niiden tuottamisen tavoista. Siitä, millainen niiden tekemä sosiaalinen todellisuus on. (Jokinen 2021.) Toisin sanoen haluan tuoda valtiopäiväjumalanpalveluksen rituaaliin liittyvillä kokemuksilla ilmi mahdollisesti piileviä uskontoon kytkeytyviä kulttuurisia ajatusmalleja, joiden kautta edustajat rakentavat itsestään selvinä pidettyjä kulttuurisia totuuksia.

Teoreettisena viitekehysenä on uskonnon kulttuuristumisen käsite. Sillä tarkoitetaan tyypillisesti uskonnollisiksi luokiteltujen käytäntöjen ja symbolien luokittelua kulttuurin ja

perinteen kategorioihin (Taira 2019). Valtiopäiväjumalanpalvelus voidaan laskea satavuotisen historiansa takia erottamattomaksi osaksi suomalaisen politiikan toimintaperinteitä.

Kulttuurin ja uskonnon kategorioiden rajalla liikuttaessa puhutaan usein myös kansalaisuskonnon käsitteestä. Se ei kuitenkaan ole oleellinen tämän tutkimuksen kannalta, koska se ei sovi valtiopäiväjumalanpalveluksen, tai valitsemani näkökulman uskonnon roolista politiikassa selvittämiseen. Mahlamäki (2005, 210) määrittää kansalaisuskonnon olevan kansalaisten ilmaisemaa ymmärrystä yhtenäisestä kansakunnastaan pyhänä ja loukkaamattomana perustuen heidän arvopohjaiseen ajatteluunsa ja toimintaansa. Kansalaisuskonnolla viitataan siten sekulaareihin uskonnon muotoihin, joissa perinteisesti ei-uskonnolliset identifikaatiot, symbolit ja ideologiat sakralisoidaan. Uskonnon kulttuuristuminen puolestaan lähtee päinvastaisesta ajatuksesta, jossa perinteisesti uskonnolliset symbolit, käytännöt, diskurssit ja institutionaaliset järjestelyt säilyvät kulttuurisesti merkityksellisinä huolimatta niiden desakralisoitumisesta ja olemassaolon perustelun siirtymisestä uskonnollisesti tunnustuksettomiin argumentteihin (Astor ja Mayrl 2020).

Astor ja Mayrl (2020) jakavat kulttuuristuneen uskonnon kolmeen kategoriaan, jotka ovat muodollinen kulttuuri (constituted culture), käytännöllinen kulttuuri (pragmatic culture) ja identiteetti. Muodollinen kulttuuri kattaa kulttuuristuneen uskonnon kaavamaiset muodot eli esimerkiksi instituutioihin upotetun uskonnon, jota ei välttämättä mielletä uskonnoksi. Käytännöllisen kulttuurin luokkaan taas kuuluvat kulttuuristuneen uskonnon muodot, jotka ovat pääasiassa instrumentaalisia, ja joissa perinteisesti uskonnolliset näkökohdat määritellään kulttuurisiksi, jotta ne palvelevat poliittisia projekteja. Identiteettiin luokkaan sisältyy yhteisöllisyyteen kytkeytyvä kulttuuristunut uskonto, jossa uskonto merkitsee ensisijaisesti kuulumista johonkin ilman laajempaa uskonnollista osallistumista tai merkitystä. (Astor ja Mayrl 2020.)

Tärkeä osa metodologiaani on tutkimuksen emic- ja etic-tasojen eron hahmottaminen. Ihmistieteissä, jonka alle tutkimukseni sijoittuu, emic-taso tarkoittaa valtiopäiväjumalanpalvelukseen osallistuneiden ihmisten näkökulmaa, ja etic -taso taas käsittää tämän aineiston analysoinnissa tutkijana soveltamani teoriat ja käsitteet (Hänninen, Kajander ja Lappi 2022, 53). Haluan ymmärtää ja kuvailla mitä emic -tasolla tapahtuu, koska tavoitteeni on selvittää mitä edustajat itse kokevat ja ajattelevat. Tavoitteeni on saada käsitys heidän kulttuurisista jäsenyyksistään selvittämällä kulttuurisia merkityksiä uskonnon ja

politiikan kontekstissa, käytännössä jumalanpalvelusrituaalin avulla. Tuon ja jäsenmän emic-tasolla tekemäni huomiot etic-tasolle hyödyntäen uskonnon kulttuuristumisen käsitettä.

#### 1.4 Aineisto ja analyysi

Aineistona tutkimuksessani on strukturoitu kysely. Kyselyn toteutin Webropol-alustalla, ja se löytyy tutkielman liitteistä (Liite 2, kyselypohja). Lähetin kyselyn sähköpostitse, ja informantit vastasivat siihen verkossa. Kyselyssä oli kymmenen kysymystä, joista kolme avovastauksia, ja loput monivalintaa tai liukukytkimiä. Avovastauksiin vastaaminen oli vapaaehtoista, muut kysymykset pakollisia mutta jokaisessa oli myös ”en osaa sanoa” vaihtoehto. Lähetin kyselyn yhteensä 45 henkilölle joista 35 on nykyisiä, ja 10 entisiä kansanedustajia. Henkilöt etsin eduskunnan verkkosivuilta. Nykyisten kansanedustajien sähköpostit löytyivät samasta paikasta, entisistä kansanedustajista etsin henkilöitä, joilla oli julkisesti saatavilla olevat yhteystiedot, esimerkiksi omat verkkosivut. Entisistä kansanedustajista kaikki olivat lopettaneet kansanedustajan tehtävässä aikaisintaan vuonna 2019. Kyselyyn sain viisi vastausta, jotka tulivat eri-ikäisiltä, eri vaalipiireistä ja puolueista valituilta, eri pituisia aikoja ja eri tasoissa tehtävissä kansanedustajina toimineilta henkilöiltä.

Lisäaineistona käytän lehtiartikkeliä, jossa vuoden 2024 presidentinvaalien ehdokkaita on haastateltu katsomus -teemasta (Ranta 2024). Vaikka vain yksi haastatelluista tuli valituksi, edustavat he kaikki yhdessä presidentti-instituutiota. Yhtenä kannaltani oleellisena kysymyksenä on ”Valtiopäivien avajaisjumalanpalvelukset – mitä mieltä niistä olette ja miltä näyttää niiden tulevaisuus?” (Ranta 2024), mutta hyödynnän muidenkin kysymysten vastauksia laajemmin uskonnon roolia politiikassa pohtiessani.

Analyysimenetelmänä käytän laadullista sisällönanalyysia. Analyysissäni keskityn siihen, mistä lehtiartikkelin haastatteluun ja kyselyyni vastanneet puhuvat puhuessaan tai kirjoittaessaan valtiopäiväjumalanpalveluksen rituaalista, ja heidän siihen liittämiinsä merkityksiin ja käsityksiin. Sisällönanalyysin tavoitteena on kuvata tutkittavaa ilmiötä muodostamalla se selkeään muotoon järjestelyn avulla. Ryhmittelen ja järjestelen aineistostani nousevia aiheita erilaisiin luokkiin, ja näin muutan hajanaisen aineiston yhtenäiseksi informaatioksi tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 122–123.) Haen aineistosta kulttuurisia jäsennyksiä, eli etsin lähteestä erilaisia luokituksia ja erontekoja. Toisin sanoen tutkin sitä, miten aineisto ja sen tuottajat jäsentävät maailmaa (Alasuutari 2011, 115). Tutkimuksessani luokitusten ja erontekojen taustana toimivat erityisesti uskonnon kulttuuristumisen käsitteestä johdetut uskonnon ja kulttuurin kategoriat.

## 1.5 Eettiset ongelmat ja niiden hallinta

Tutkimuksessani eettisen toiminnan ohjaajana käytän Arja Kuulan artikkelia Yksityisyyden suoja tutkimuksessa (2006). Lisäksi seuraan tutkimusta tehdessäni Tutkimuseettisen neuvottelukunnan Hyvän tieteellisen käytännön ohjeita (2023). Etiikkaan on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota tässä tutkimuksessa osallistuvien ihmisten tunnettavuuden sekä sensitiivisen aiheen vuoksi. Tutkimusetiikka on osa tutkimusta koko sen tekoprosessin ajan aiheen valinnasta raportointiin asti (Kuula 2006, 11). Pyrin huomiomaan etiikan parhaani mukaan tutkimuksen jokaisessa vaiheessa.

Koska Suomen valtion edustajat tittelinsä mukaisesti edustavat valtiota, tunnetaan heidät laajasti niin Suomen rajojen sisällä, kuin ulkopuolellakin. Heidä on myös määrällisesti vähän. Siksi tietosuojan kanssa pyrin olemaan erityisen huolellinen, jotta julkaistavasta tutkimuksesta ei voi tunnistaa ketään tiettyä ihmistä. Anonymisoin ja pseudonymisoin aineiston tarkasti. Samalla pidän mielessä, että kvalitatiiviselle aineistolle on ominaista monipuolisuus ja -tasoisuus, rikkaus ja kompleksisuus (Alasuutari 2011, 84). Toisin sanoen tiedostan, että sillä, mitä aineiston käsittelyssä säilytän ja mitä hävitän, on suuri merkitys

Tutkimukseni teema on sensitiivinen, koska sekä uskonnollinen vakaumus että poliittiset mielipiteet luokitellaan arkaluontoisiksi henkilötietoryhmiksi (Euroopan unioni n.d.). Ne herättävät helposti suuria tunteita ja erimielisyyksiä, sillä niihin suhtaudutaan intohimoisesti, ja kummallakin on väistämättä jonkinlainen rooli jokaisen ihmisen elämässä. Kuitenkin, koska tutkimuksen kohteena ovat politiikan keskeiset tekijät, ovat heidän poliittiset ajatuksensa julkisia. Tämä vähentää poliitikkojen herkkyyttä ja arkuutta puhuttaessa poliittisista mielipiteistä, koska heidän halunsa ja tehtävänsä on nimenomaan tuoda niitä julki.

Varmistin tutkimusaineiston oikeanlaisen käytön antamalla edustajille mahdollisuuden itse tutustua aineistoon ennen sen lähetystä, jolloin he pystyivät tarkistamaan, että tulkitseen sitä oikeudenmukaisesti (Vakimo 2010, 103). Informoin tästä mahdollisuudesta kyselyynvastaamiskutsun yhteydessä. Samalla tietosuojailmoituksella kerroin siitä, miten aion aineistoa säilyttää ja käsitellä. (Liite1, saatekirje.)

Etiikkaan liittyy myös se, että tutkimallani ryhmällä on merkittävä poliittinen asema, joka vaikuttaa heidän yksilöoikeuksiinsa ja samalla mahdollisuuksiin osallistua tutkimukseen ja edustaa omaa ryhmäänsä. He esimerkiksi muotoilevat lakeja ja äänestävät niistä, mikä on yksi osa heidän paljon aikaa ja voimavaroja vievää oikeutta ja velvollisuutta pitää yhteiskunta

toimivana ja tasapainossa. Siksi heillä ei välttämättä riitä resursseja tutkimukseen osallistumiselle, mikä selittää vähäistä vastausmäärää kyselyssäni. (Vakimo 2010, 85.)

Lomakekyselytutkimus vaatii myös eettistä pohdintaa. Lomaketutkimuksessa kysymyksille on ominaista voimakas ohjaavuus ja vastausvaihtoehdoille etukäteismäärittely (Alasuutari 2011). Välttääkseni liian rajauksen ja mahdollistaakseni vapaamuotoisen pohdinnan tarjosin ohjaavien kysymysten jälkeen avoimen vastauksen tilan, jossa kysymyksiin pystyi ottamaan kantaa laajemmin ja perustelemaan vastauksia. Lisäksi arvioitutin kysymykset kahdella tutkimuksen ulkopuolisella politiikan tuntijalla, sekä yhdellä opiskelututtavallani.

## 1.6 Tutkijapositio

Omaa tutkijapositioniani käsittelemäni läpi tutkimuksen. Tutkijan paikan tarkastelu on erityisen tärkeää omassa aiheessani koska tutkimukseni on kuvailevaa. Kuvaus on tulkintaa aineistosta tehtyjen havaintojen pohjalta, ja tulkinta taas siten riippuvainen sen tehneestä tutkijasta. Tulkintamista tapahtuu koko tutkimuksen ajan. Esimerkiksi valitsen ja rajaan aiheeni itse, kyselyä muotoillessani persoonani ja osaamiseni ohjaavat kysymysten rakennetta, ja tulosten koonti on oma tulkintani kyselyraportista. Se mihin erotteluiden ulottuvuuksiin huomion tutkimuksessani kohdistan, on riippuvainen määrittämästäni tutkimusasetelmasta ja omista kiinnostuksen kohteistani. (Alasuutari 2011, 118.)

Position määrittäminen lähtee sen pohjalta, mikä on oma suhteeni tutkimukseni kohteeseen. Suhteeseen vaikuttavia tekijöitä ovat kuulumiseni tai kuulumattomuuteni kirkkoon ja omaamani puoluekanta, jotka aiheuttavat sen, että minulla on mahdollisesti ennakkoluuloja ja oletuksia tutkimukseni kohteesta. Asun myös itse Suomessa, joten Suomen valtion edustajien tekemät päätökset, joiden tekemisprosessia tutkimukseni sivuaa, vaikuttavat omaan elämäni. En kuitenkaan ole aktiivisesti mukana politiikassa, enkä koe, että minulla olisi tutkimukseen vaikuttavia vahvoja mielipiteitä. Pystyn suhtautumaan tutkimukseen objektiivisesti, ja olen avoin kaikelle mitä se tuo tullessaan. Oli se sitten yllättävää ja pidin siitä tai en. Minun ei siis ole mahdollista katsoa tutkimuskenttääni täysin ulkopuolisena. Voin kuitenkin havaita sellaisia asioita, joita kentällä paljon oleileva ei välttämättä huomaisi, ja toisaalta osaan nähdä sellaista, mitä kentästä täysin tietämätön ei osaisi etsiä. Kohteensa hyvin tunteva tutkija on altis vahvistamaan omia ennakkokäsityksiään ja tulkintojaan, ja siksi itseni sijoittaminen paikkaan suhteessa tutkimukseen, ja omien tulkintojeni ja valintojeni reflektointi koko tutkimusprosessin aikana on tärkeää.

## 2 Aineiston analyysi ja tulkinta

Käsittelen analyysissäni ensin valtiopäiväjumalanpalvelusta, ja kansanedustajien ja presidentin jäsenyyksiä rituaalista osana poliittisia työtehtäviä. Vaikka valtiopäiväjumalanpalvelus poliittisen valtiopäivien avajaistapahtuman yhtenä instrumenttina sopii erityisesti Astorin ja Mayrlin (2020) jaottelussa käytännöllisen kulttuurin kategoriaan, on siitä löydettävissä myös identiteettiin liittyvä yhteisöllinen elementti (ks. luku 2.1.2 Yhteisöllisyys). Lisäksi se on yhdistettävissä muodollisen kulttuurin luokan kaavamaisuuteen. Juhlajumalanpalvelus on merkittävä osa valtiopäivien avajaisohjelmakaavaa, ja laajemmin Suomen poliittisten päättäjien työvuotta, ja edelleen politiikan tekemisen toimintakulttuuria. Aluksi avaan valtiopäiväjumalanpalveluksen virallista tehtävää ja siihen liitettyjä yleisiä merkityksiä, seuraavaksi analysoin tapahtuman luokittelua ja olemassaolon perustelua uskonnon ja kulttuurin käsitteiden avulla. Siitä jatkan yhteisöllisyyden elementin kautta pohtimaan rituaalin pysyvyyttä.

Valtiopäiväjumalanpalvelukseen keskittymisen jälkeen laajennan näkökulmaani yleisesti uskonnon paikkaan suomalaisen politiikan tekemisen kentällä. Tuon ilmi, miten sitoutumattoman vallan vaatimus sekä evankelisluterilaisen kirkon erityisasema ja kristilliset arvot vaikuttavat rinnakkain Suomen poliittisen päätöksenteon taustalla. Lopuksi kerron, millaisen kuvan aineistoni antaa uskonnon tulevaisuudesta osana suomalaista yhteiskuntaa ja sen myötä uskonnon paikasta suhteessa poliittisiin instituutioihin. Astorin ja Mayrlin (2020) esittämistä kategorioista identiteetti edustaa tässä osassa eniten. Sitoutumaton valta ja siihen liittyvä uskonnonvapaus yhdistävät kaikkia ja evankelisluterilaisen kirkon asema ja kristilliset arvot ovat aineiston perusteella suomalaista yhteiskuntaa koossa pitävä voima. Muodollinen kulttuuri nousee esiin osion lopussa, kun pohdin uskonnollista muutosta ja sen tulevaisuutta. Käytännöllinen kulttuuri ankkuroituu valtiopäiväjumalanpalvelusosiossa tekemiini huomioihin, joita hyödynnän myös laajemmin uskontoa ja kulttuuria suomalaisessa politiikassa pohtiessani.

### 2.1 Valtiopäivien avajaisten juhla jumalanpalvelus

Juhlajumalanpalvelus on osa alkukevääseen sijoittuvia valtiopäivien avajaisia. Avajaisten kulusta ja siihen kuuluvasta ohjelmasta säädetään eduskunnan työjärjestyksessä ja mahdollisissa tarkemmissa ohjeissa. Avajaisjuhlallisuuksia varten ei ole virallisia asetuksia tai lainsäädäntöä, mutta käytännössä Helsingin tuomiokirkossa pidettävän ekumeenisen

jumalanpalveluksen jälkeen valtion edustajat siirtyvät eduskuntatalolle, jossa tasavallan presidentti ja eduskunnan puhemies pitävät puheet. Näiden jälkeen voi olla vielä muutakin ohjelmaa, esimerkiksi vuonna 2023 avajaispäivän iltana järjestettiin sinfoniaorkesterin konsertti (Suomenmaa 2023.) Virallisen valtiopäiväjumalanpalveluksen ohella järjestetään myös vaihtoehtoinen, puolivirallinen tunnustukseton tilaisuus.

Valtiopäiväjumalanpalvelukseen osallistuminen on vapaaehtoista, mikä tarkoittaa, ettei osallistujia merkitä eduskunnan täysistunnon pöytäkirjaan (Ranta 2024). Sekä kyselyyn vastanneet että artikkelissa haastatellut ovat kaikki osallistuneet rituaaliin. Myös he, jotka muissa kysymyksissä vastaavat, että rituaalin ei tai ehkä tulisi olla osa avajaisohjelmaa jatkossa, ja viittaavat uskontoneutraaliuden vaateeseen. Juhlajumalanpalveluksella on vahva merkitys ja siitä välitetään, sillä siihen otetaan osaa, vaikka se ei ole pakollinen osa kansanedustajien työtehtäviä. Jumalanpalveluksen vapaaehtoisuuden voidaan olettaa olevan selkeää, sillä kyselyssä kukaan informanteista ei liitä rituaaliin sanaa ”velvollisuus”.

Korkeasta osallistumisaktiivisuudesta huolimatta vain kolme viidestä kyselyyn vastanneesta on sitä mieltä, että valtiopäiväjumalanpalvelus on merkittävä osa avajaisia. Kahdesta muusta kumpikaan ei kuitenkaan vastaa, että jumalanpalvelus ei olisi merkittävä. Toinen ei ole arvosta varma ja toinen ei osaa sanoa. Pieni epävarmuus huomioiden vastaukset kuitenkin kallistuvat siten selvästi painottamaan sitä, että valtiopäiväjumalanpalveluksella on sekä kansanedustajille että presidentille merkittävä arvo ja asema.

Kyselyssä annetuista sanavaihtoehdoista vain ”perinne” on käsite, jonka kaikki vastaajat mieltävät liittyvän valtiopäiväjumalanpalvelukseen. Sana toistuu selvästi useimmiten kaikista valtiopäiväjumalanpalvelusta kuvanneista termeistä myös presidenttiehdokkaiden vastauksissa. Ei kuitenkaan aina ole selvää, mihin perinteellä viitataan. Se yhdistetään lehtiartikkelissa esimerkiksi juhlaan: ”Valtiopäivien ekumeeniset jumalanpalvelukset [...] ovat osa Suomen eduskunnan juhlaperinnettä” ja demokratiaan: ”Valtiopäivien avajaisjumalanpalvelus on tärkeä osa suomalaisen demokratian perinteitä” (Ranta 2024). Kyselyvastauksissa perinneliitos taas koskee historiaa: ”Ymmärrän sen historiallisen arvon”. Yhteistä perinneviittauksille on perinteelle annettu merkittävä arvo, mikä tulee ilmi edellisen lisäksi esimerkiksi vastauksissa:

”Kansanedustajat osaavat antaa arvoa tälle hienolle perinteelle” ja ”Pidän arvokkaana tapana kokoontua valtiopäivien avajaisjumalanpalvelukseen”<sup>3</sup>(Ranta 2024). Yli puolet kyselyyn vastanneista liittyy perinteen lisäksi jumalanpalvelukseen sanat ”kunnioitus” ja ”arvostus”. Valtiopäiväjumalanpalvelusrituaali on siis arvokas, koska se käsitetään perinteeksi.

Aiemmin mainitsin, että juhlijumalanpalvelus valtiopäivien avajaisissa voidaan ajatella analogiana suvivirrelle koulujen kevätjuhlissa. Myös suvivirteen viitataan ja sen olemassaoloa oikeutetaan eniten sanoittamalla se perinteeksi. Suvivirren kanssa yhteistä jumalanpalvelukselle on myös se, että sitä pidetään tärkeänä ja vastustetaan vähän, sekä sen ohella koulujen juhliin halutaan sisällyttää myös muihin kuin kristillisiin katsomuksiin pohjautuvaa sisältöä. (Taira 2019, 7, 17). Valtiopäivien avajaisissa tämä näkyy tunnustuksettoman rinnakkaistilaisuuden korostamisella jumalanpalveluskeskustelun yhteydessä.

Informantit nostavat esiin myös sen, ettei jumalanpalvelus edusta vain evankelisluterilaisuutta, vaan koko kristillistä maailmaa: ”Nykyinen muoto on ottanut ekumeenisesti huomioon kirkkokunnat ja tarjoaa myös mahdollisuuden heille, jotka eivät ole kirkkokuntien jäseniä” (Ranta 2024). Tämä kertoo siitä, että vaikka valtiopäiväjumalanpalvelus on tärkeä perinne eikä sen asemaa haluta kyseenalaistaa, saattaa rituaalin kristillisyyttä näyttäytyä ongelmallisena. (vrt. joulun asema, Kyyrö, Mantsinen ja Äystö 2019).

On käynyt ilmi, että valtiopäiväjumalanpalvelus on merkityksellinen perinne mutta perinteen laatua ei ole määritetty, koska se voidaan liittää monenlaisiin kategorioihin. Seuraavassa luvussa käsitelen niistä kahden eniten esille nousseen sijoittumista suhteessa toisiinsa. Kyseessä on jako uskonto- ja kulttuuriperinteen välillä.

### 2.1.1 Uskonto kulttuurin varjossa

Kyselyvastauksissa valtiopäiväjumalanpalvelus liitetään yhtä usein sanaan ”uskonto” kuin sanaan ”kulttuuri”. Kun edustajien pitää kyselyssä sijoittaa valtiopäiväjumalanpalvelus janelle, jonka toisessa päässä on ”uskonnollinen tapahtuma” ja toisessa ”kulttuurinen perinne”, on paikka hieman lähempänä jälkimmäistä, kuin ensimmäistä. Kulttuurin puolelle kallistuvan jaon tasaisuutta selittää se, että uskonto sijoitetaan usein osaksi kulttuuria ja siksi

---

<sup>3</sup> Käsitän tapa -termin vastausten emic-tasolla rinnastettuna perinteeseen, sillä se on säännöllinen käyttäytymismalli mikä viittaa samaan kuin perinteen kaavamaisuus (Tieteen termipankki n.d.)

sitä voi olla vaikea ajatella kulttuurista erillisenä tai sen vastakohtana. Selvästi kuitenkin sekä uskonto että kulttuuri ovat jumalanpalveluksen kannalta oleellisia.

Huomionarvoista on, että vaikka uskontoa ei artikkelin tai kyselyn vastauksissa eroteta kulttuurista, kulttuuri pystytään näkemään erillisenä uskonnosta. Toisin sanoen uskonto vaatii kulttuurin tuekseen, mutta kulttuuri pärjää myös ilman uskonnollista ulottuvuutta. Esimerkiksi vastaaja, joka toteaa valtiopäiväjumalanpalveluksesta: ”Perinteet, myös uskontoon kytkeytyvät ovat merkityksellisiä”, perustelee väitettään: ”Luterilainen kristinusko on kiinteä ja erottamaton osa suomalaista kulttuuria” (Ranta 2024). Kulttuuri nähdään siis vahvempana kuin uskonto, jolloin uskonnollisen elementin painoarvo heikkenee. Tämä on tyypillistä uskonnon kulttuuristumisen ilmiössä sen ollessa tulos uudelleenartikuloinnin prosessista, missä uskonnolliset perinteet muodostetaan uudelleen sekularisaation ja diversiteetin konteksteissa, jolloin uskonnolliset sidokset heikkenevät. Edellä mainitusta informantin vastauksesta erottuu myös hyvin, kuinka käytännöllisen kulttuurin kategoriaan meneville instrumentaalisille uskonnon muodoille on tyypillistä, että niihin yhdistetään kansallisen kulttuuriperinnön diskurssi, mistä uskonto kulttuurina on useimmiten löydettävissä. (Astor ja Mayrl.) Valtiopäiväjumalanpalveluksen merkittävyyttä perustellaan eniten sillä, että se on osa kulttuuriperintöä.

Kulttuuriset perusteet löytyvät kansallisen kulttuuriperinnön lisäksi valtiopäiväjumalanpalveluksen viihdearvosta. Kyselyssä on avoin kohta, johon saa laittaa valtiopäiväjumalanpalvelukseen liittämänsä sanan annettujen vaihtoehtojen ulkopuolelta. Yksi tähän kirjoitettu sana on ”seremonia”. Sen tarkoitus on samankaltainen rituaalin kanssa koska se on perinteinen, kaavamainen juhlatapa. Ero rituaaliin on, että seremoniassa ovat läsnä päähenkilö(t) ja yleisö, kun taas rituaalilla on yhteisö ja osanottajat. (Tieteen termipankki n.d.) Uskonnolla on osanottajansa, kulttuurilla niiden lisäksi yleisö, samoin kuin viiheellä on katsojat. Siksi seremonian käsitteen yhdistäminen valtiopäiväjumalanpalvelukseen kertoo sillä olevan kulttuuriperinnöllisen merkityksen lisäksi kulttuuriin viittaavaa viihdearvoa.

Uskonnollisen merkityksen vähäinen läsnäolo verrattuna kulttuuriseen näkyy kyselyvastauksissa, kun uskonnolle olennaisen termin ”pyhä” liittää valtiopäiväjumalanpalvelukseen vain kaksi viidestä vastaajasta. Presidenttiehdokkaat eivät mainitse pyhää ollenkaan. Toisaalta uskonto ei kuitenkaan ole täysin yhdentekevä, sillä kahden ”pyhä” liitoksen ohella neljä viidestä kyselyyn vastanneesta yhdistää ”kirkon” rituaaliin. Tosin tämä voi johtua osittain yksinkertaisesti siitä, että jumalanpalvelus

toimitetaan kirkossa, eikä siitä, että kirkko on nimenomaan uskonnon harjoittamiselle tarkoitettu paikka.

Valtiopäiväjumalanpalvelus voidaan ajatella samaan aikaan sekä uskonnollisena, että kulttuuriperinteenä. Uskonnolliset elementit on kuitenkin perusteltava myös siten että ne ovat riittävässä määrin kulttuuriperinnettä. Siten uskonto nähdään ongelmallisempana kuin kulttuuri, joka riittää perusteluksi yksinään, ja jättää uskonnon merkityksen jumalanpalvelusrituaalissa omaan varjoonsa.

### 2.1.2 Yhteisöllisyys

Astor ja Mayrl (2020) esittävät kolmanneksi uskonnon kulttuuristumisen kategoriaksi identiteetin, joka viittaa siihen, että tunnuselementtinä luokassa kulttuuristuneelle uskonnolle on sen tärkeys kuulumista luovana tekijänä riippumatta uskonnollisesta merkityksestä. Kyselyssä kolme viidestä edustajasta liitti valtiopäiväjumalanpalvelukseen käsitteen ”yhteisöllisyys”. Myös presidenttiehdokkaiden vastauksissa teema näkyy, esimerkiksi: ”Yhteisessä kirkkopenkissä istuminen kokoaa yhteiskunnalliset päättäjät pyytämään siunausta yhteisille ponnisteluille”. Toinen edustaja toteaa perinteiden luovan koheesiota, kolmas viittaa perinteen tärkeyteen korostamalla nimenomaan kokoavuutta ja neljäs toteaa uskontojen yleisesti olevan ”keskeisiä yhteisöjä ja yksi tärkeä kansalaisten yhteisöllisyyden muoto”. (Ranta 2024.) Valtiopäiväjumalanpalveluksen yhteisöllisyys on siten kansanedustajien ja presidentin näkökulmasta tärkeää.

Valtiopäiväjumalanpalvelus koetaan enemmän yhteisölliseksi perinteeksi, kuin yksilölliseksi hartauden harjoittamiseksi. Rituaali yhdistää edustajat konkreettisesti samaan paikkaan, Helsingin tuomiokirkon penkkiin, kun he muutoin eroavat politiikan teon kentällä toisistaan. Jumalanpalvelus tekee edustajista yhtenäisen joukon ja symboloi aineiston informanteille vahvasti yhteistyötä ja kuulumista osaksi joukkoa, mikä sopii hyvin identiteetin kategoriaan uskonnon kulttuuristumisen yhtenä ulottuvuutena.

### 2.1.3 Perinteen pysyvyys

Muodollinen kulttuuri kehittyy sosiaalisen sekularisaation olosuhteissa. Kun se on kerran perustettu, siihen liittyvät tavat ja rutiinit voivat säilyä, vaikka uskonnollinen oikeutus ei (Astor ja Mayrl 2020). Toisin sanoen alun perin uskonnosta otetut ja sillä perustellut tavat pysyvät osana kulttuuria, mutta maallistumisen myötä niiden olemassaoloa ei enää selitetä

uskonnollisin perusteluin. Tämä sanoittaa valtiopäiväjumalanpalveluksen tulevaisuudelle suunnan.

Kolme viidestä kyselyyn vastanneesta on sitä mieltä, että jumalanpalveluksen pitäisi kuulua valtiopäivien avajaisten ohjelmaan jatkossakin. Yksi ei osannut sanoa ja yksi oli sitä mieltä, että jumalanpalveluksen ei tulisi olla enää osana avajaisia. Painoa annetaan enemmän perinteen säilyttämiselle kuin poisjättämiselle. Myös presidenttiehdokkaat näkivät jumalanpalveluksen pysyvänä: ”Uskon, että valtiopäivien avajaisjumalanpalveluksia järjestetään jatkossakin”, ”Ei ole mitään syytä luopua näistä perinteistä, ja nykyjärjestelyillä niiden tulevaisuus näyttää hyvältä.” ja ”Niistä ei tule luopua eikä tinkiä”. Niin kuin yksi valtion edustajista totesi, jumalanpalveluksen katsotaan kuuluvan valtiopäivien avajaisten protokollaan, myös jatkossa. (Ranta 2024.)

Joukosta löytyy kuitenkin myös eriäviä mielipiteitä. Erityisesti erimielisyydet liittyvät perinteen uudistamiseen. Uudistamisen tarve nousi esiin useassa vastauksessa, ja se liittyi tunnustuksettomuuteen: ”Mielestäni jo useana vuonna järjestetyn tunnustuksettoman avajaistilaisuuden tulisi olla yhtä lailla osa virallista ohjelmaa jumalanpalveluksen ohella, ja uskon että olemme myös liikkumassa tähän suuntaan” (Ranta 2024), sekä perinteen painotukseen avajaisohjelman kokonaisuudessa: ”Voisi olla osa oheisohjelmaa sen sijaan että fokus on siinä kuten nykyään”(kysely). Osa taas katsoi, että perinteen tulisi pysyä sellaisena kuin se on, tai ainakin antaa muuttua itsestään ajan mukana, ilman että sitä varsinaisesti pyrittäisiin muuttamaan: ”Ne elävät ajassa, mutta uudistamisen suhteen pitää säilyttää maltti. En muuttaisi näitä perinteitä” (Ranta 2024).

Valtiopäiväjumalanpalveluksen tulevaisuudella on suunta, mutta määränpää on vielä epäselvä. Vaihtoehtoina ovat perinteen säilyttäminen nykyisessä muodossaan ja painoarvossaan, tai sen roolin muuttaminen esimerkiksi nostamalla tunnustukseton tilaisuus viralliseen asemaan jumalanpalveluksen rinnalle. Joka tapauksessa jumalanpalveluksen uskotaan pysyvän osana avajaisohjelmaa jatkossakin

## **2.2 Uskonto ja kulttuuri suomalaisessa politiikassa**

Aineistosta nousee esiin, että uskonto on merkityksellinen sekä erottamaton osa yhteiskuntaa ja politiikkaa, esimerkiksi: ”Uskonnot ovat edelleen erittäin tärkeässä roolissa maailmassa” ja ”Uskontojen ja erilaisten katsomusten merkitys on pysynyt maailmassa suurena, vaikka taas länsimaissa niitä ei ehkä olekaan tunnustettu riittävän hyvin. On hyvä, että uskontojen

merkitys sekä yksilö- että yhteisöjen tasolla huomioidaan” (Ranta 2024). Jälkimmäisessä nostetaan esiin myös uskonnollisen ja ei-uskonnollisen välisen jakolinjan tunnistamisen tärkeys. Kyyrö, Mantsinen ja Äystö (2019) ovat todenneet, että ”Lähtökohtanamme on, että uskonnon eristäminen tai kategorisoiminen omaksi saarekkeekseen yhteiskunnassa on moderni länsimainen keksintö, eikä uskonnon ja ei-uskonnon välinen raja ole itsestäänselvyys. Tällöin uskonnon ja maallisen välisissä rajanvedoissa on kyse merkitysten kiinnittämisestä ja tätä kautta tuotetuista seurauksista”. Toisin sanoen sillä on väliä, mikä käsitetään kuuluvaksi uskontoon ja mikä ei, sekä mihin tämän erottelun perustelut kiinnittyvät.

Aiemmin totesin, että uskonnon kulttuuristuminen voidaan jakaa muodolliseen ja käytännölliseen kulttuuriin. Näiden avulla löydetään kaksi eri tarkastelukulmaa, joita hyödynnän analyysini tässä osiossa. Toisaalta voidaan kiinnittää huomiota siihen, miten uskonnolliset merkitykset upotetaan kulttuurisesti sekulaareihin järjestelmiin, kuten esimerkiksi hallintojärjestelmään, ja toisaalta siihen miten uskonnollista perinnettä käytetään kulttuurisena resurssina esimerkiksi kansakunnan rakentamisessa ja/tai uskonnollisen monimuotoisuuden hallinnassa. (Astor ja Mayrl 2020.) Myös informantit itse tunnistavat viimeiset kehityskulut ” kristillisyyden ja sen perintö muodostaa vielä keskeisen kansakunnan liima-aineksen” ja ” Tämä henki ei ole toisaalta kyseenalaistanut muita uskontoja ja uskonvapautta Suomessa” (Ranta 2024).

### 2.2.1 Sitoutumaton valta

Puhuttaessa uskonnosta osana politiikan tekemisen kenttää keskeiseksi aiheeksi edustajien keskuudessa aineistosta nousee sitoutumattoman vallan vaatimus. Myös valtiopäiväjumalanpalveluksen perinteen pysyvyyttä vastaan argumentoidaan aineiston vastauksissa perustellen jumalanpalveluksen olevan ristiriidassa sen kanssa, että ”valtion pitäisi olla neutraali uskontojen suhteen”. Neutraaliuden toteutumisesta käytännössä on kuitenkin epävarmuutta ”En tiedä toteutuuko se (neutraalius) koskaan”. (kysely.)

Aineistoissa uskonto nähdään sekä yksilöllisenä että yhteisöllisenä asiana, mutta kysymyksenä, jota valtiovallan ei tulisi kontrolloida. Kyselyn ja artikkelin haastatteluvastauksissa mainitaan sana uskonnonvapaus yhteensä lähes kaksikymmentä kertaa, kaikissa samassa merkityksessä: ”Julkisen vallan ei pidä suosia eikä syrjiä ketään uskonnon tai uskonottoman katsomuksen perusteella” (Ranta 2024). Poliittisen vallan tulisi olla sitoutumatonta mikä tarkoittaa yhdenvertaisuutta kaikkia uskontoja kohtaan ”Pidän

tärkeänä, että eri elämän- ja maailmankatsomuksia kohdellaan yhteiskunnassa yhdenvertaisesti” ja ” Yhteiskunnassa voi lopulta olla vain yhdet kaikkia samalla tavalla sitovat säännöt eli eduskunnan säätämät lait”. Sitoutumattomuuden velvoite liitetään myös koskemaan presidentti-instituutiota ” Tasavallan presidentin toimi on maallinen tehtävä”. (Ranta 2024).

Näin ollen valtion edustajien keskuudessa jaetaan suurimmaksi osaksi oletus siitä, että politiikan tekemisen kentällä tulisi vallita uskonnollinen sitoutumattomuus. Sen tulisi olla sekulaari, uskonnonharjoituksesta vapaa alue. Saman on todennut Taira (vrt. 2019, 17) koulujen yhteisistä tilaisuuksista, ja hänen jatkohuomionsa voidaan soveltaa koskemaan jumalanpalvelusta: Uskonnosta vapaan tilan vaatimus selittää omalta osaltaan sitä, miksi valtiopäiväjumalanpalvelusta puolustetaan ja sen olemassaoloa oikeutetaan määrittämällä se riittävässä määrin kulttuuriseksi perinteeksi. Kulttuuristunut uskonto on modernin yhteiskunnan poliittisessa arkkitehtuurissa olemassa tavoilla, joita emme tyypillisesti tunnista uskonnoksi (Astor ja Mayrl 2020).

## 2.2.2 Evankelisluterilaisen kirkon erityisasema ja kristilliset arvot

Uskonnon kulttuuristuminen on erityisen näkyvää yhteiskunnissa, joissa jokin tietty uskontoperinne on ollut historiallisesti hegemonisessa asemassa ja tiukasti sidottuna kansakuntaan (Astor ja Mayrl 2020). Suomessa evankelisluterilainen ja ortodoksinen kirkko ovat olleet erityisasemassa kautta historian. Vaikka valtionkirkko on purettu kansankirkoksi ja sitoutumaton valta tunnustetaan tärkeäksi, niin huomioidaan sekä kyselyssä että artikkelissa valtion edustajien toimesta kristillisyyden ja erityisesti evankelisluterilaisen kirkon suuri vaikutus politiikassa.

Kyselyssä evankelisluterilaisen kirkon läheistä asemaa suhteessa valtioon ei pidetty merkityksettömänä, mutta ei myöskään erittäin tärkeänä. Vastaukset sijoittuivat näiden puoliväliin eli evankelisluterilaisen kirkon asema nähdään jonkin verran tärkeänä. Aineistoartikkelissa kristillisyyden merkittävyyttä nostettiin enemmän esille kuin kyselyssä: “Kristillinen perintemme tulee varmasti aina pysymään suomalaisen kulttuurin merkittävänä kulmakivenä” ja ”Suomella on pitkät perinteet kristittynä maana. Koti, usko ja isänmaa yhdistävät kansallista perintöä kristillisyyteen” (Ranta 2024). Nämä kuten muutkin aineiston kristillisyyden läsnäolon toteavasta kommentista sijoittavat uskonnon kulttuuriin kategoriaan pyrkien selittämään evankelisluterilaisen kirkon merkittävyyttä ensisijaisesti sen kuulumisella osaksi kulttuuria.

Maallistumisen myötä kristinuskon perinteinen rooli uskonnollisena järjestelmänä – oppeineen, instituutioineen ja uskonnollisine rituaaleineen – on menettämässä merkitystään monissa yhteiskunnissa. Tähän kuuluu, että kristinuskoa hyödynnetään symboloimaan yhteiskunnallisia ja yhteisiä arvoja, jotka eivät välttämättä enää perustu varsinaiseen uskontoon tai sen harjoittamiseen. (Astor ja Mayrl 2020.). Yksi valtion edustajista tuo esille: ”Kristillisiin arvoihin vedotessa, erityisesti yhteiskunnallisessa keskustelussa, tulisi määritellä, mihin tarkemmin niillä viitataan” (Ranta 2024). Informantit kiinnittävät sekä kyselyssä että artikkelissa kristillisiin arvoihin useimmiten oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon ja toisista välittämisen. Kristillisyyden arvoihin ja sitä kautta kristillisyyteen liitetään positiivisia asioita: ”Näistä (kristillisistä arvoista) on hyvä ponnistaa maassa kuin maassa” ja ”(kristilliset arvot) muodostavat mielestäni hyvän arvopohjan myös poliittiselle päätöksenteolle” (Ranta 2024).

Yksi poikkeus kuitenkin löytyy: ”Joskus taas kristillisillä arvoilla tunnutaan viittaavan esimerkiksi sukupuolten välisen epätasa-arvon edistämiseen sekä tiettyjen ihmisryhmien etuoikeuksien vaatimiseen”. Toteaja kuitenkin jatkaa: ”Tämän kaltaisten synkkien arvojen kristillisuus on mielestäni hyvin kyseenalaista”. (Ranta 2024). Kristillisuus nähdään siten arvojen kannalta hyvänä lähtökohdana politiikan tekemiselle, ja jos lähtökohdat ovat huonot, ne eivät silloin ole kristillisyyttä.

Raamattu uskonnollisena lähteenä tunnistetaan arvojen taustalla: ”Kristillisillä arvoilla tarkoitetaan yleensä Raamatun opetuksista (esim. kymmenen käskyä, Vuorisaarna, rakkauden kaksoiskäsky), sen kristillisestä ihmiskuvasta ja kristillisestä perinteestä nousevia arvoja ja hyveitä” (Ranta 2024). Kommentissa tuodaan ilmi, että arvot nousevat kristillisestä perinteestä eli ovat sieltä alun perin lähtöisin, mutta ei oteta kantaa siihen, kuinka paljon uskontoa lähtökohdana voidaan käyttää arvojen tärkeyden perusteluun. Sen sijaan: ”kristillisillä arvoilla korostetaan niiden merkitystä kaikkia ihmisiä suojaavina” (Ranta 2024), eli kristillisten arvojen oikeutus politiikassa perustuu uskonnollisen eetosin sijaan enemmän yleismaailmallisuuteen.

### 2.2.3 Uskonnollinen muutos - tulevaisuus

Nyky-Suomessa uskonto on osana politiikan tekemistä johtuen evankelisluterilaisen kirkon valtion sille antamasta erityisasemasta. Valtiovallan tulisi tästä huolimatta kuitenkin pyrkiä sitoutumattomuuteen uskonnon suhteen, mikä selittää uskonnon läsnäolon perustelua kulttuurilla uskontonäkökulman sijasta. Se, miten sitoutumattomuus tulisi saavuttaa, herättää aineiston vastaajissa kahdenlaisia ajatuksia. Toisaalta nähdään, että sitoutumattomuus

merkitsee neutraaliutta: ”Olisi reilua, että politiikka olisi neutraalia uskontojen suhteen” ja ”Näen Suomen politiikan tulevaisuuden uskontoneutraalina”(kysely). Uskonnot tulisi jättää poliittisissa päätöksissä huomiotta, niihin tulisi suhtautua neutraalisti. Toisaalta ajatellaan, että neutraaliin pyrkiessä ei nähdä uskontojen merkitystä, ja siksi sitoutumattomuus saavutetaan parhaiten kiinnittämällä uskontoihin huomiota, nostamalla niitä esille: ”Erilaisuutta ei pidä vähätellä tai yrittää tehdä elämästä julkisessa tilassa hajutonta, mautonta, uskontoneutraalia. Tämä tarkoittaa nykytilanteen jatkumista ja monien uskontojen rinnakkaiselo” ja ”Suomessa, sen sijaan, että yritetään häivyttää yhteiskunnastamme arvo- ja uskontodialogi, meidän tulee edistää sitä” (Ranta 2024).

Yhteistä edustajien tulevaisuusnäkemyksille on uskontojen ja katsomusten moninaisuuden kasvuun uskomisen, kyselyvastauksessaan eräs kansanedustaja toteaa: ”Näen Suomen tulevaisuuden maana ja kansakuntana sekoituksena eri uskontoja ja uskonnottomuutta”. Samalla linjalla jatkaa presidenttiehdokas: ”Yhteiskuntamme monipuolistuu niin uskontojen kuin katsomusten suhteen. Elämme jatkossa entistä monimuotoisemmassa Suomessa” (Ranta 2024). Uskonnot eivät siten ole katoamassa, vaan niillä uskotaan olevan paikkansa yhteiskunnassa ja politiikan osa-alueella jatkossakin.

Vastaajat ovat myös yhtä mieltä siitä, että moniuskontoisessa Suomessa kristillisyys tulee pysymään merkittävässä asemassa: ”Näen suomalaisen politiikan tulevaisuuden moniuskontoisena, mutta kristillisyyteen painottuen”(kysely) ja ”Kristillinen perinteemme tulee varmasti aina pysymään suomalaisen kulttuurin merkittävänä kulmakivenä” (Ranta 2024). Siinä missä kristillisyys kulttuurina on vahva esimerkiksi ajamiensa universaalien arvojen vuoksi, sen uskonnollinen merkitys aineiston vastausten perusteella pienenee: ”Kristityn valtaväestön uskonnollisuus taas jatkaa heikkenemistään” ja ” Ihmisten kyky harjoittaa uskontoa vailla vainoa ja sortoa on yhä enemmän uhattuna eri puolilla maailmaa. Tämä koskee myös kristillisiä yhteisöjä monin paikoin” (Ranta 2024). Uskonnon harjoittamiseen liitettyä kristillisyyden merkityksen laskua politiikan tekemisen kentällä perustelee sekularisoitumisen kehityskulku.

Kiteytettynä siis tulevaisuudessa vastaajien mielestä on tavoiteltava sitoutumatonta valtiovaltaa, mutta sen saavuttamiseksi voidaan valita joko neutraaliuden tai uskontojen esille nostamisen polku. Uskonnot ovat tulevassakin vaikuttavassa asemassaan, entistä moninaisempina. Suomessa kristillisyys pysyy arvossaan, mutta merkitys kiinnittyy maallistumisen myötä entistä vähemmän uskontoon ja enemmän kulttuuriin.

### 3 Johtopäätökset

Valtiopäiväjumalanpalveluksen perinne koetaan tärkeäksi ja siihen yhtenä avajaisjuhllallisuuksien kaavan osana osallistutaan vapaaehtoisesti ja aktiivisesti. Jumalanpalvelusrituaali on esimerkki uskonnollisina pidettyjen käytäntöjen kulttuuristumisesta.

Kulttuuristuminen on ratkaisu paradoksiin poliittisen vallan sitoutumattomuuden ja kristillisyyden yhtäaikaisen hegemonian välillä. Uskonto hyväksytään, kun se on paikalleen vakiintunutta ja siihen liittyvät rituaalit, symbolit, ynnä muut voidaan määrittää tarpeen vaatiessa kulttuurisiksi uskonnon sijaan (Kyyrö, Mantsinen ja Äystö 2019). Kristillisuus on historiallisen asemansa vuoksi suomalaisessa kulttuurissa politiikka mukaan lukien yhä vaikuttavassa valta-asemassa. Maailman maallistuessa politiikka kuitenkin muuttuu sekulaariksi tilaksi, ja siksi uskonto ei enää ole perustelu oikeutus poliittiseen toimintakulttuuriin kuuluville asioille. Jos asiat halutaan pitää osana politiikkaa, täytyy ne pystyä oikeuttamaan uskonnon sijaan kulttuurisin perustein.

Asioita kategorioihin järjestämällä ihmiset pyrkivät saavuttamaan jotain ja ylläpitämään vallitsevia käytäntöjä, joten intressit ovat luokittelussa aina mukana (Taira 2019, 9). Sekä kyselyn että artikkelin vastauksissa rakennettiin puolustus kristilliseen kulttuuriin kuuluvalla valtiopäiväjumalanpalveluksen perinteelle ja edelleen evankelisluterilaisen kirkon erityisasemalle vedoten uskonnon sijaan niiden arvokkuuteen osana suomalaista kulttuuriperintöä. Tämä todistaa omalta osaltaan maallistumisen kehityskulusta, jossa uskontoa ei nähdä enää samalla tavalla merkityksellisenä osana yhteiskuntaa sen uskonnollisen arvon vuoksi kuin aiemmin. Kulttuuriperintönä uskontoa taas pidetään yhä tärkeänä ja säilyttämisen arvoisena.

Kristinuskon hegemoniasta kertovat sen erityisaseman lisäksi myönnytykset ja taktiset luokittelut (Taira 2019, 16). Myönnytyksenä voidaan pitää esimerkiksi valtiopäiväjumalanpalveluksen vapaaehtoisuutta, josta huolimatta sen osallistumisaktiivisuus on aineistosta päätellen korkea. Taktiset luokittelut taas liittyvät ”ei uskontoa vaan kulttuurista perinnettä” -jaotteluun.

Sekularisointiprosessi siis etenee, mutta jotkin uskonnolliset perinteet pitävät yhä pintansa yhteiskunnan näennäisesti uskonnosta erillisissä osissa, kuten suvivirsi koulujen kevätjuhlissa ja valtiopäiväjumalanpalvelus politiikassa. Julkisessa keskustelussa tätä perustellaan niiden

kategorisoimisella kulttuuriperinteiksi. Evankelisluterilaisen ja ortodoksisen kirkon ollessa valtion toimesta erityisasemassa niillä on väistämättä osansa suomalaisessa politiikassa, mutta tulevaisuudessa maallistumisen myötä todennäköisesti enemmän kulttuurin kuin uskonnon näkökulmasta

### **3.1 Yhteenveto**

Tämän tutkielman tavoitteena oli selvittää, miten Suomen valtion edustajat jäsentävät valtiopäiväjumalanpalveluksesta osana poliittisia työtehtäviä. Sen lisäksi pohdin, mitä nämä näkemykset kertovat uskonnon paikasta Suomen politiikan tekemisessä.

Valtiopäiväjumalanpalvelus nähdään perinteenä, joka asettuu kulttuurin alle uskonnon roolin jäädessä taka-alalle. Uskonnollinen merkitys vaatii kytköksen myös kulttuuriin, kun taas toisin päin näin ei ole. Jumalanpalveluksen yhteisöllisyys koetaan olennaiseksi osaksi toimitusta. Jumalanpalvelusrituaali tulee todennäköisesti pysymään osana valtiopäivien avajaistilaisuutta jatkossakin, mutta sen tulevasta luonteesta ja painoarvosta ei ole yksimielisyyttä. Toisaalta ajatellaan, että perinne tulisi säilyttää sellaisenaan, toisaalta tuodaan esiin tarve nostaa puolivirallinen tunnustukseton tilaisuus viralliseen asemaan jumalanpalveluksen ohelle, ja pienentää jumalanpalveluksen roolia suhteessa muihin avajaisten osiin.

Samoin kristinuskon keskeinen asema politiikan teon kentällä säilyy evankelisluterilaisen ja ortodoksisen kirkon erityisaseman vuoksi. Kristillisyyteen yhdistetään erityisesti oikeudenmukaisuuden, tasapuolisuuden ja toisista välittämisen arvot, joita pidetään hyvänä pohjana politiikalle. Lopuksi arvot kuitenkin oikeutetaan enemmän yleismaailmallisuudella, kuin uskononäkökulmalla. Kristillisyyden vaikuttaa menettävän uskonnollista merkitystään kulttuurille sitoutumattoman vallan vaatimuksen tavoittelun takia. Tavoitteeseen voidaan pyrkiä joko neutraaliudella jättämällä uskonnot politiikan ulkopuolelle, tai kiinnittämällä uskontoihin aiempaa enemmän huomiota. Kristinuskon rinnalla uskontojen ja katsomusten moninaisuus kasvaa, mikä lisää uskonnonvapauden tärkeyttä.

### **3.2 Jatkotutkimusaiheita**

Tutkimuksessani olen tarkastellut valtiopäiväjumalanpalvelusta ja kristillisen perinteen merkitystä ja tulevaisuutta suomalaisessa politiikassa. Tutkimus perustui kansanedustajien ja

presidentin näkemyksiin aiheesta. Voitaisiin tutkia myös mitä vastakkainen intressiryhmä, suomen kansalaiset, joihin edellisten tekemä politiikka vaikuttaa, ajattelevat tutkimuksen teemoista. Lisäksi heidän näkemyksiään voitaisiin verrata kansanedustajien ja presidentin tulkintoihin aiheesta. Toinen merkittävä ryhmä, jonka ajatuksia uskonnosta politiikan toimintakulttuurissa voitaisiin ottaa osaksi vertailua, on valtiopäiväjumalanpalveluksen järjestävä taho. Kirkon työntekijät, jumalanpalveluksessa puhuneet piispat, metropoliitat ja muut jollakin tavalla työnsä puolesta rituaaliin osaa ottaneet. Yhtäläisyyksiä ja eroja voisi lähteä selvittämään myös minkä tahansa edellä mainitun ryhmän keskuudessa. Tällöin aineistoon otettaisiin lisäksi mukaan muuttujia kuten ikä, puoluekanta tai henkilökohtainen katsomusajattelu.

Kansalliselta tasolta voitaisiin myös siirtyä kansainväliselle perehtymällä jonkin toisen valtion tilanteeseen. Joko samankaltaisen, jossa uskonnolla on erityisasema, täysin vastakkaisen, jossa uskonto on pyritty erottamaan yhteiskunnasta täysin erilliseksi osa-alueekseen, tai jonkun näiden väliltä. Lisäksi tarkastelun alle olisi mahdollista ottaa myös jokin toinen uskonto. Aineiston perusteella pysyvän kristinuskon ohella mainitaan esimerkiksi islam ja sen kasvava merkitys kulttuurissa ja politiikassa.

## Lähteet

### Aineisto

Ranta, Salla. 2024. Presidenttiehdokkaat katsomustentissä. *Henki*. 8.1.2024.  
<https://henkilehti.fi/2024/01/08/ehdokkaat/>

Kysely uskontotieteen opinnäytetyön aineistoksi (Liite2, kyselypohja)

### Tutkimuskirjallisuus ja muut lähteet

Alasuutari, Pertti. 2011. *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino

Astor, Avi ja Damon Mayrl. 2020. Culturalized Religion: A Synthetic Review and Agenda for Research. *Journal for The Scientific Study of Religion* 59(2): 209-226.  
<https://doi.org/10.1111/jssr.12661>

Ervasti, Samuli. 2024. *Vanhurskaus kansan moraalin tukipilarina – Suomen valtiopäiväsaarnat 1907–1927*. Suomen historian pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.  
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/94766/URN%3ANBN%3Afi%3Aaju-202405113537.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Euroopan unioni. *Tietosuojaan perusteet*. Viitattu 26.11.2024  
[https://www.edpb.europa.eu/sme-data-protection-guide/data-protection-basics\\_fi](https://www.edpb.europa.eu/sme-data-protection-guide/data-protection-basics_fi)

Heikkinen, Rolf. 2019. *Retorinen analyysi valtiopäivien avajaisten ekumeenisten juhlanjumalanpalvelusten saarnoista aikavälillä 2010–2018*. Teologian pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-201905151937>

Helsingin yliopisto. 2020. *Politiikan uskonnollinen legitimaatio ja uskonnon poliittinen legitimaatio Suomessa*. Uskontotieteen tutkimushanke. Helsinki. Rahoittaja Suomen Akatemia. Vastuullinen johtaja professori Titus Hjelm. Viitattu 13.11.2024  
<https://www.helsinki.fi/fi/tutkimusryhmat/uskonto-politiikka-ja-legitimaatio>

Hänninen, Riitta, Konsta Kajander ja Tiina-Riitta Lappi. 2022. Etnologian ja antropologian tietoteoreettiset erityispiirteet. Teoksessa *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät*, toimittaneet Outi Fingerroos, Konsta Kajander ja Tiina-Riitta Lappi. 45-63. Helsinki: SKS.

Jokinen, Arja. 2021. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat. Teoksessa *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Toimittanut Jaana Vuori. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 13.11.2024  
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-nakokulmat/>

Kirkkolaki 652/2023. Viitattu 1.12.2024 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230652>

Korkiakangas, Pirjo, Pia Olsson, Helena Ruotsala ja Anna-Maria Åström. 2016. Kirjoittamalla kerrottua. Teoksessa *Kirjoittamalla kerrottua*. Toimittaneet Pirjo Korkiakangas, Pia Olsson, Helena Ruotsala ja Anna-Maria Åström. 7–39. Helsinki: Ethnos ry. (Suomen kansatieteilijöiden yhdistys.)

Kuula, Arja. 2006. Yksityisyyden suoja tutkimuksessa. Teoksessa *Etiikkaa ihmistieteille*. Toimittaneet Jaana Hallamaa ym. 124–140. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kyyrö, Jere, Teemu Mantsinen ja Tuomas Äystö. 2019. Häilyntää uskonnon ja kulttuurin välillä. Mistä joulujuhlakohussa oli kyse? *Vartija*. <https://www.vartija-lehti.fi/hailyntaa-uskonnon-ja-kulttuurin-valilla-mista-joulujuhlakohussa-oli-kyse/>

Mikkilä, Lotta. 2024. Koululaisille suunnattu barokkikonsertti peruttiin uskonnollisten viitteiden vuoksi, järjestäjä sanoo - ”Olemme aivan puusta pudonneita”. *Helsingin Sanomat* 8.11.2024. Viitattu 16.11.2024. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000010821096.html>

Owen, Suzanne. 2011. The World Religions paradigm, Time for a change. *Arts and Humanities in Higher Education*, 10(3). 253-268. <https://doi.org/10.1177/1474022211408038>

Suomenmaa. 2023. Valtiopäivät avataan juhlavasti – ohjelmassa mm. jumalanpalvelus, presidentin puhe ja konsertti. *STT* 13.4.2023. Viitattu 28.11.2024 <https://www.suomenmaa.fi/uutiset/valtiopaivat-avataan-juhlavasti-ohjelmassa-muun-muassa-jumalanpalvelus-presidentin-puhe-ja-konsertti/>

Suomen ekumeeninen neuvosto. *Ekumenia ja ekumeeninen*. Viitattu 13.10. <https://ekumenia.fi/aineistot/ekumenia-ja-ekumeeninen/>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. n.d. *Kirkko ja valtio*. Viitattu 16.11.2024. <https://evl.fi/sanasto/kirkko-ja-valtio/>

Taira, Teemu 2019. Suvivirsi ja kristinuskon ”kulttuuristuminen” katsomuksellisen monimuotoisuuden aikana. *Uskonnontutkija - Religionsforskaren*, 8(1). Viitattu 13.11. <https://doi.org/10.24291/uskonnontutkija.v8i1.83000>

Tieteen termipankki: *Nimitys: tapa*. Viitattu 27.11.2024. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:tapa>

Tieteen termipankki: *seremonia*. Viitattu 19.11. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Folkloristiikka:rituaali>

Tieteen termipankki: *uskontososiologia*. Viitattu 13.11.2024 <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Uskontotiede:uskontososiologia>

Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 2018.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 10.11. [https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje\\_2023.pdf](https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf)

Työaikalaki 872/2019. Viitattu 1.12.2024 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2019/20190872>

Vakimo, Sinikka. 2010. Periaatteista eettiseen toimijuuteen – tutkimusetiikka kulttuurintutkimuksessa. Teoksessa *Vaeltavat metodit*. Toimittaneet Helmi Järviluoma, Jyrki Pöysä ja Sinikka Vakimo. 79–113. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura.

Vuori, Jaana. 2021. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Toimittanut Jaana Vuori. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 10.11. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi>

# Liitteet

## Liite 1. Kyselyn saatekirje

Arvoisa kansanedustaja,

Opiskelen Turun yliopistossa uskontotiedettä sekä valtio-oppia ja olen tekemässä opinnäytetyötä uskonnosta Suomen politiikan tekemisen kentällä. Tutkimusaiheeni on tärkeä sillä jokainen ihminen on inhimillinen, ja siksi vaikka vallan pitäisi olla sitoutumatonta ei se koskaan pysty siihen täysin. Poliitiikan toiminnan ja siihen vaikuttavien tekijöiden tarkastelulla pystytään omalta osaltaan edistämään niiden sitoutumattomuutta, tekemällä politiikan prosesseista läpinäkyvämpiä, ja edelleen oikeudenmukaisempaa ja tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa.

Opinnäytetyön aineiston keräämiseksi olen tehnyt kyselyn liittyen valtiopäivien avajaisten juhlahumalanpalvelukseen ja uskonnon asemaan Suomessa, johon kutsun teidät osallistumaan. Osallistuminen merkitsee oheisen kyselylomakkeen täyttöä ja lähetystä. Tämä vie aikaa noin 5 minuuttia. Osallistuminen on vapaaehtoista. Antamanne vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti siten että valmiista opinnäytetyöstä vastaajia ei voida tunnistaa ja aineisto tuhotaan opinnäytetyön valmistuttua, viimeistään 30.1.2025.

Kyselyn viimeinen vastauspäivä on sunnuntai 10.11.2024. Mikäli teillä herää kysymyksiä minuun voi olla yhteydessä sähköpostitse osoitteeseen \*tekijän sähköposti\*. Halutessanne lähetän opinnäytetyöstä kopion sähköpostiinne sen valmistuttua.

Arvostan suuresti apuanne, jos vain suinkin löydätte aikaa kiireisen työnne keskeltä.

Etukäteen kiittäen,

Vilma Pitkänen

## Liite 2. Kyselypohja

### Kysely uskontotieteen opinnäytetyön aineistoksi

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (\*)

Osallistuminen tähän kyselyyn on vapaaehtoista ja osallistumisen voi keskeyttää koska tahansa. Antamamme vastaukset tullaan käsittelemään ehdottoman luottamuksellisesti (lisätiedot sähköpostin liitteenä olevassa tietosuojailmoituksessa). Vastausaineisto ja tietorekisteri tuhoetaan opinnäytetyön valmistuttua, kuitenkin viimeistään 31.1.2025. Kiitos osallistumisestanne!

**1. Oletteko osallistunut valtiopäivien avajaisten viralliseen ekumeeniseen juhla jumalanpalvelukseen? (voitte vastata kaikkiin kysymyksiin riippumatta siitä mitä vastaatte tähän) \***

- Kyllä
- Ei
- Olen osallistunut puoliviralliseen tunnustuksettomaan tilaisuuteen

**2. Mitkä seuraavista käsitteistä liittäisitte valtiopäivien avajaisten juhla jumalanpalvelukseen? \***

- kirkko
- uskonto
- pyhä
- valtio
- politiikka
- kulttuuri
- yhteisöllisyys
- velvollisuus
- työ
- kunnioitus
- arvostus
- perinne
- tapa

- isänmaallisuus
- jokin muu, mikä? \_\_\_\_\_

**3. Pidätkö juhlahumalanpalvelusta merkittävänä osana valtiopäivien avajaisten ohjelmaa? \***

- Kyllä
- Ei
- Ehkä
- En osaa sanoa

**4. Halutessanne voitte perustella edellistä vastaustanne**

---

---

---

---

**5. Pitäisikö valtiopäivien juhlahumalanpalveluksen olla jatkossakin osa valtiopäivien avajaisohjelmaa? \***

- Kyllä
- Ei
- Ehkä
- En osaa sanoa

**6. Halutessanne voitte perustella edellistä vastaustanne**

---

---

---

---

**7. Näettekö valtiopäivien juhla jumalanpalveluksen enemmän kulttuurisena perinteenä vai uskonnollisena tapahtumana? \***



**8. Miten tärkeänä pidätte Suomen evankelis-luterilaisen kirkon asemaa valtion virallisena kirkkona? \***



**9. Miten tärkeinä pidätte uskonnollisia seremoniallisia perinteitä (kuten valtiopäivien avajaisten juhla jumalanpalvelusta) kansallisen identiteetin kannalta? \***



**10. Miten näette suomalaisen politiikan tulevaisuuden – uskontoneutraalina vai moniuskontoisena?**

---

---

---

---

---